

БУДВИ — ЗЛАТНА АМФОРА

АВГУСТ НАПУНИО КАСЕ

C. T.

C. F.

Г.

Страна 6.

ОСВРТ

КОЦКА, КОЦКА — КОЦКИЦА

У „лепотици југа“ — Будви, званично постоји само једна коцкарница у којој се окрећу долари, марке, франци и друге „чврсте“ валуте. Динари су овдје споредни. Али зато се динари окрећу на другим мјестима. А њих је поприлично. Ето, на примјер, једно од њих је Клуб пензионера и инвалида рада. Столови у овој кафани попуњени су од раног јутра до касно увече. Пензионери докони, па шепључе ли шепључе.

Новца, истина, на столовима нема, али се зато помно биљеже дуговања. А, вјеровали или не, „буле“ само из једне карташке сезоне износе, пензионерске, по сто и више хиљада динара.

Исплаћују се накнадно, ван просторије и у четири ока.

Плаћају их они са сиромашнијим пензијама, тако ноншалантно као да на милионима леже. Како изгледа, препуни су новца, па га остављају у Клубу, у коме је изаклепана таблица на којој пише: Пензионерима до звољено играње карата. И, они то обилато користе, да задовоље своје страсти. У Клубу неће да кажу (мада осуђују такво понашање појединаца) чему све то води. Касију: — Забрањено те „игре на срећу“. Када — не зна се.

Не желе изгледа да се замјере колегама који, ето, живе од „скромних“ пензија, али себи дозвољавају да у једној карташкој сцени изгубе сто и више хиљада динара.

Било би интересно дознати који су то пензионери у Будви, чији је стандард угрожен, а себи дозвољавају да своја мјесечна примања „дупе“ за сат.

Ти исти ће бити грлати што им пензије нису повећане. За ту њихову „биједу“ биће криво друштво јер, забога, они су свој радни вијек одрадили, па треба им омогућити да се и коцкају.

Е, нека им је, што каже народна — алаа.

Д. НОВАКОВИЋ

ЗАПИСАНО НА СЛОВЕНСКОЈ ПЛАЖИ

ГОСТИ НИЈЕСУ ВЕЗАНИ

ЊИМА није сметао ни Чернobil, ни либијска криза (о томе је наш лист објавио неколико анкета направљених међу иностраним туристима); није им одвукло госте ни свјетско првенство у фудбалу, нити су их заплашиле високе цијене. Бу дванско хотелско насеље „Словенска плажа“ са 2.500 кревета као да ништа не преушта случајности, потирући и све оно што други узи мају као оправдање за слабији промет на почетку јула.

ОБРОЦИ „НИ ЦАБЕ, НИ ЗА ПАРЕ“

— У чему је тајна успјеха? — поставили смо уобичајено питање Љубу Рађеновићу, директору ООУР „Словенска плажа“ (у саставу је „Монтенегротуриста“).

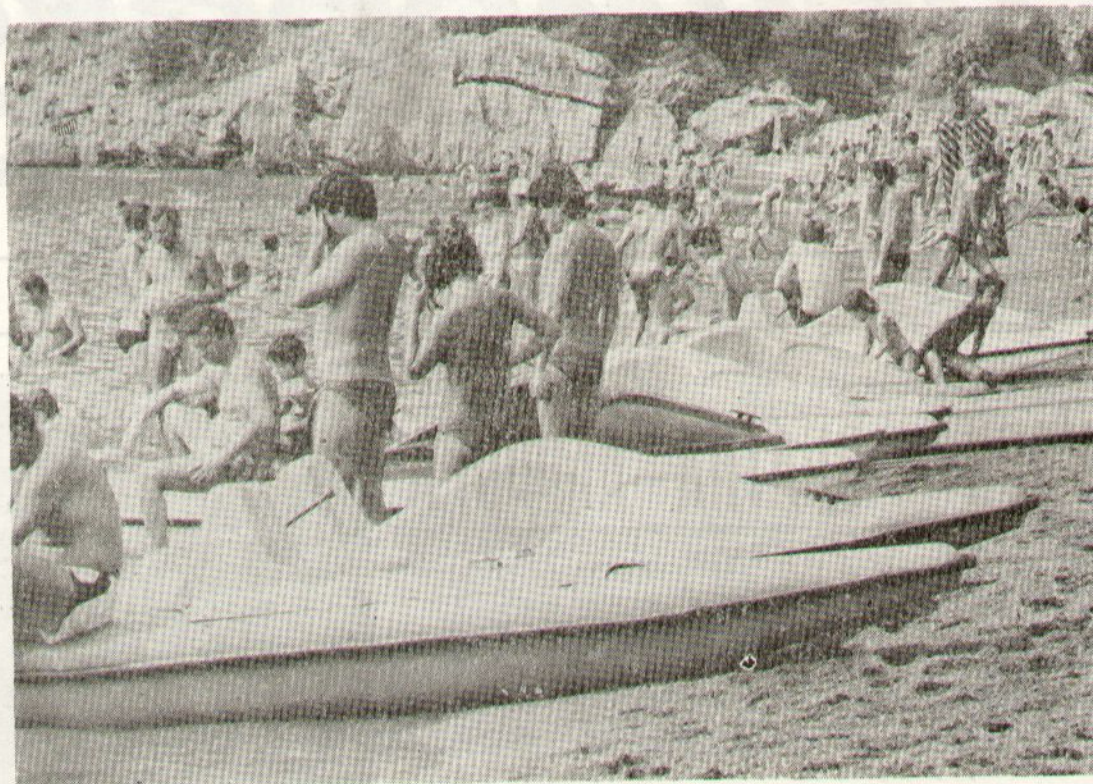
— Тајне, има и нема — одговара помало неодређено. Ми, као прво, настојимо да што боље упознамо клијентелу и њене платежне могућности, па тек након тога формирамо одређене видове по нуде. Тако се у „Словенској плажи“ може вечерати за

300 или 450 динара, али и за читавих 20.000 динара.

У разговору се укључује и Рађеновићев замјеник Љубо Лијешевећ. Наводи да овдје постоји неколико врста ресторана.

— Поред „Приморског ресторана“, у којем се, углавном, служи риба, имамо још „Национални“ и „Ловачки ресторан“, и више сала за ручавање, тако да гост може да руча или доручкује гдје пожели. Пансионце, дакле, нијесмо везали свакога за „свој“ сто, и „свој“ хошак“. Но, има више мјеста гдје се може јести, тако рећи, под отвореним небом. Овдје се дневно прода и до 200 килограма гирица, и то су ти оброци „ни цабе, ни за паре“. Није мало ни оних који се определијеле за вечеру од двадесет хиљада, ни оних који прихвате један од наших менија уз цијену четири пута нижу, а ни оних који се задовоље гирицама.

— Ако постоји тајна, онда је она у томе што водимо рачуна да ни онај ко је с најмање пара овдје не осетане гладан — додаје Рађеновић.

О ГЛИСЕРИМА ЈЕ РИЈЕЧ

НЕ ПОШТУЈУ ПРОПИСЕ

БРЗИ ГЛИСЕРИ постају права напаст за купаче на нашим плажама. Из сезоне у сезону их је све више — разних марки и величина, са диновским моторима који развијају велику брзину. Сјеку воду и тамо гдје не би смјели.

— Љетос срећом није било несрећа иако је збиља све више глисера, каже Зоран Лековић, шеф Испоставе Луцке капетаније у Будви. — Контрола на мору је свакодневна, казне су ригорозне, тако да је и то добрим дијелом допринијело да не буде повријеђених.

За управљање глисерама је, иначе, потребно доста папира. За наше држављане важе ови прописи: глисер мора бити регистрован у Луцкој капетанији или њеној испостави (то важи и за друге чамце) а онај ко сиједла у њега ради возње по мору из забаве и рекреације, мора да посједује одобрење за

водителја глисера — чамца које се добија након положеног испита који је за то предвиђен. Они који пак користе глисере у приватне сврхе: таксирање по плажама или организовање школа скијања морају уз одобрење надлежног општинског органа за тај посао имати и диплому морнара — мотористе. Уз то у глисери морају бити најмање два лица.

Страни туристи могу возити такође уз потребне дозволе. Главни папир који морају посједовати је одобрење за пловидбу у обалном мору СФРЈ које издаје Луцка капетанија.

Глисери се могу кретати у зонама које су за то одређене. Постоји такозвана „црвена линија“ — црта која обилежава удаљеност од обале 200 метара, који чине бове. Иза те линије се могу кретати глисери. Постоје и посебно ограђени просто-

ри у угловима плажа гдје се обавља школа скијања.

— Не мало је њих који возе без дозволе, каже Зоран Лековић. Ми смо стално на терену и вршимо контролу. Оне који возе без дозволе искључујемо из саобраћаја, а за друге, теже, прекршаје подносимо пријаве.

У Испостави у Будви кажу да је невоља и у томе што није постављена такозвана контрола с копна.

Поједини несавјесни возачи помјерају бове, улазе у недозвољен простор, истиче Бато Рађеновић. — На обали би требало да постоје контролери — лица која ће оне могућности такво понашање. Тога нажалост нема на свим плажама, па има дивљања.

Има пак и дјелова плажа гдје нема „црвене линије“ па брзи глисери улазе и тамо гдје се брчкају дјеца.

С. Г.

Рецимо и да је „Словенска плажа“ хотел који, уз све што подразумева један овакав објект, има и улице, пјачете, тргове и травњаке, зеленило, спортске терене, затим базене, терасе и друге просторе за забаву.

— Чинимо све да пословно оживимо такву архитектонску концепцију — наглашава Рађеновић. — Пред бојатством тих садржаја, могли су се, руку на срце, и уплашити они којима је повјерено да остваре пуну функционалност таквих садржаја. Но, то се није десило, па је тако позната по могућностима које пружа гостима — да их никада не спопадне досада. Шаренило понуде: ресторани, трговине, цвјећаре, козметичке радње, плаже, ширина простора, шеталишта и могућности за близу 50 облика спортских активности, разне анимације — чине да наше госте никада не захвати „фјака“ хотелске собе. Ни те собе чак ни јесу строго хотелске, већ свака има још неки „додатак“,

мало зеленила или пољанче испред приземне терасе, могућност да се сједи вани.

Из таквих могућности сталне „шетње“ гостију, свакако, резултира и богата ванпансионска потрошња, која премашује 50 одсто висине пансионска. Доказ да се ванпансионска потрошња крије о покретљивости гостију и понуде, а не у „прикривању“ госта за кревет или за један једини сто, за истог конобара, за исти мирис кухиње, за иста лица осталих посјетилаца.

ПАРЕ НИЧУ НА ИГРАЛИШТУ

Рекосмо да се овдје гостима нуди око 50 облика спортских активности којима могу сами да се баве, уз, дабому, добру новчану надокнаду за коришћење 10 тениских игралишта, за спортове на води, за десетине школа које, уз преко 50 аниматора, организује „Словенска плажа“. За коришћење опреме за скијање на води у трајању од један сат плаћа се 15.000 динара, за школу тениса, групно,

у трајању од шест сати гости плаћају 30.000 динара, а за исто вријеме, појединачно, будући тенисер плати 25.000 динара. Само за коришћење тениског игралишта у трајању од један сат плаћа се 1.700 динара итд.

Кроз ове видове активности гостију, хотел убере дневног прихода од преко милион динара.

Занимљиво је овдје рећи да су неке агенције спремне да уложе своја средства за изградњу појединих спортских терена, конкретно тениских игралишта. При крају су договори са једном немачком агенцијом која ће уложити 150 хиљада марака у изградњу пет нових тениских игралишта (слободних површина има) с тим да терене користе само њихови гости у трајању од двије сезоне.

Ево, дакле, пара из ванпансионске потрошње. „Словенска плажа“ је очито примјер како се „стварају“ паре, док да су, управо, неисцрпне резерве у потрошњи изван пансионска.

Д. ЕРАКОВИЋ

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакцијски колегијум. Главни и одговорни уредник: ВЛАДИМИР СТАНИШИЋ. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва, телефон: 41-194 — Број жиро рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штамп: РО за графичке производе и услуге „Анрија Палташић“ — Котор. Преплата: годишња 1.050 дин.; за иностранство 20 долара. — Рукописи се не враћају

ЗАБИЉЕЖЕНО У ПЕТРОВЦУ

ВРАТИЛИ СЕ ЕНГЛЕЗИ

— СЕДАМ ГОДИНА ПОСЛИЈЕ ЗЕМЉОТРЕСА, ОСТРВЉАНИ СУ ОВОГ ЉЕТА ПОНОВО ДОШЛИ У ПЕТРОВАЦ НА МОРУ

Некада, прије земљотреса 1979., Петровац на мору је био, углавном, „енглески“ али пошто је стихија орушила њихов омиљени хотел „Оливу“, на самој ивици мора, окренули су леђа овом кутку обале. Није их било, сем појединачно, све до ове сезоне. Изгледало је да су се послјије оног недјељног јутра, 15. априла 1979., зарекли да се више никад неће вратити у овај градић.

Ово љето их је, међутим, поново довело у Петровац. Љето и добра организација. У хотелима „Палас“, „Ас“ и преостала три, одмара се 650 гостију из Енглеске; или готово сваки други странац који се сретне у Петровцу је из Енглеске.

Директор ООУР-а „Палас“ Војо Грегорић, истиче особито задовољство повратком енглеских туриста, наглашавајући да су сви петровачки капацитети попуњени чак са 103 одсто, што ће рећи да су у употреби и помоћни лежаји. Ове године — каже Грегорић — склопили смо са агенцијом „Југотурс-Интер национал“ уговор о продаји на десет година свих 360 кревета у хотелу „Ас“ у Перазића Доли, и то у времену од 20. марта до почетка новембра. Тако ће

Енглеси поново постати стални гости Петровца. А колико је то захвална клијентела казује податак да само у хотелу „Ас“ ванпансионска потрошња достиже милион и 300 хиљада динара дневно, или готово 50 одсто од вриједности пансиона.

Како је ријеч о пословности Петровца, навешћемо и два примјера који то добро илустрију. За потпуније комуницирање са страним гостима, овдје су ангажовали и тзв. контакт-даму, професора енглеског језика Миру Франичевић која, како рекоше, ваљано обавља овај деликатан посао. Она свакодневно обилази све хотеле и настоји да поразговара с гостима, да чује њихове примједбе и да потом инсистира код управе да се пропусти отклоне.

Овдје су такође ангажовали и једну Американку југословенског поријекла, удату за Петровчанина (зове се Миленка Николић), која госте подучава спортовима на води, стоном тенису, бодибилдингу и другим вјештинама. Највише времена проводи с дјецом страних туриста, што се прима с великим симпатијама.

Петровац је, ево, поново постао мекан енглеских туриста након њиховог седмогодишњег одсуства. Евидентан је и прилив домаћих гостију, па је први пут послјије земљотреса и овај градић под пуним „укрцајем“.

Д. ЕРАКОВИЋ

ПЕРОМ И КАМЕРОМ

ЗАР МОРА ТАКО?

ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЧИСТОБЕ мјеста, зелених и јаких површина наша друштво-политичка заједница из дваја позамашна средства. У посљедње вријеме заиста смо на том плану постигли и запажене резултате. Комплименти долазе и од „најоко-

релијих“ критичара. Али, ипак, и поред свега тога не можемо бити задовољни. И то само због своје недоследности у примјени прописа које смо на демократски начин донијели и усвојили. Склони смо да појединцима или радним организацијама погледа

мо кроз прсте за њихову немарност и алчност.

Овакве слике нијесу ријетке дуж Јадранске магистрале од Јаза до Буљарице. А то девалвира све наше напоре које улажемо да наше туристичко подручје буде лепше и привлачније.

Вл. С.

НА КРАЈУ ГЛАВНЕ СЕЗОНЕ

ОЧЕКУЈЕ СЕ ДЕВИЗНИ РЕКОРД

Ово љето донијело је добре туристичке резултате. Добра посјета наставиће се и у септембру, а већ су алотмански распродати сви капацитети за слиједећу туристичку сезону.

Хотелијери су и даље најзапосленији. Од средине јула у „Монтенегротурист“ су на нотама. Сви кревети су продати до краја октобра, а помоћни су одавно активирани и у граду-хотелу „Свети Стефан“, у Туристичком насељу „Словенска плажа“, „Хотелима бечићка плажа“, „Авали“.

— За седам мјесеци ове године у нашим хотелима било је 60 одсто више странаца, а четири процента мање Југословена, него у истом периоду лани, каже нам др Ратко Вукчевић.

Због тога су у „Монтенегротурист“ задовољни, јер ће им ова сезона донијети девизни рекорд — преко 30 милиона долара. Лани је ипак касирано 26 милиона долара.

Иако су хотели овог љета били резервисани за странце и наше „гастарбајтере“, домаћи гости су се, ипак, сналазили. Похрлили су у аутокампове, код приватних издавалаца соба, којих је највише, и у одмаралиштима радних организација. Само у аутокамповима на Црногорском приморју може да се смјести и преко 60.000 туриста.

Оно што туристе задивљује је чистоћа мјеста, плажа и других површина. Будва је заиста у томе предњачила. Овог љета дочекала је сезону, онако, како су то одавно очекивали њени традиционални гости.

— Одавно љетујем у Будви. Увијек на „Словенској плажи“. Добем годишње и до два пута. Задовољан сам. Посебно уредношћу Будве. А, када буде завршен Стари град, онда ће Будва поново бити краљича туризма на Јадрану, рекао нам је Миша Мирковић, замјеник генерал

ног директора београдске Телевизије.

„Јадран трговина“ која у Будви има више од половице својих продавница и супер-маркета, „помјерила“ је на почетку сезоне радно вријеме до 22 часа. Њене продавнице отворене су биле до исте уре и недјељом. Радио је први пут и драгстор цијеле ноћи. На Јадранском сајму увече је врло као у казино. У његовим халама се куповало све. Од игле до најновијег модног хита. Пјевачи народних пјесама увеселивали су госте до касно у ноћ.

За оне који су вољели и цијелу ноћ да се забављају, у свим хотелима радили су барови и ноћни клубови. Ипак, највећу и најзбиљнију понуду има хотел „Авала“. Поред више барова и ноћних ресторана, дискотеке, која ради до зоре, овдје до јутра ради и казино. Цијелу ноћ се врти рулет. Иако је казино предвиђен за странце, овдје су из ноћи у ноћ најбројнији Југословени.

Културни радници потрудили су се, да ово љето освјеже добрим изложбама и многим туристичко-забавним програмима. Право освјежење у нашој средини била је „Будванска ноћ“.

„Зета филм“ је од 7. до 25. јула приказао „Ревизију најгледанијих филмова“, а од 2. до 9. августа осам најбољих филмова са овогодишњег пулског фестивала.

Поред чистог мора, сунца, лијеких пјешчаних плажа, модерних хотела, који се нуде туристима, на Црногорском приморју свакодневно се организују многобројни излети. „Монтенегроекспрес“ са својим аутобусима, минибусима, а од овог љета хеликоптерима и бродовима дневно је одвозио и преко 3.000 гостију у унутрашњост Црне Горе, Косово, Македонију, према Дубровнику, Мо

стари, Сарајеву...
С. Паповић

НА ВРХУ ПЕРА

ПЛАТА ЗА СТАН

СЕДАМ ПРОФЕСОРА Средњошколског центра, ових августовских дана суочава се са проблемом како опстати и радити у Будви.

Њима наиме, лични доходак не прелази 70.000 динара, а да би од септембра могли живјети и радити у Будви, гдје су прије годину или двије добили свој први посао, за стан, морају мјесечно да издвоје по најмање 80.000 динара, што је за њих — немогуће.

За стан дакле морају давати више новца него што су им мјесечна примања, а гдје су исхрана, одјећа, обућа и остали трошкови?

У овој за њих тешкој ситуацији, веле, нијесу паметни, шта ваља чинити. Знају, уколико оставе посао у Будви, да у својим мјестима (Иванграду, Никшићу и Титовграду) одакле су дошли у Будву, неће моћи да се запосле, а остати у Будви им је опет, готово немогуће.

Да парадокс буде већи, од септембра, па до јуна када почиње и када се завршава школска година, стотине вила и викендица у нашој општини остају затворене. Опет, у нашој општини неклаификовани у туризму мјесечно зарађују 40 до 50 хиљада динара више од професора.

Ови, опет за професоре кажу, ко им је крив што су учили, нека виде да су били преварени...

С. Паповић

АПЕЛИ

БРАЈИЋИ ТРАЖЕ ЗАШТИТУ

ПОД ОВИМ НАСЛОВОМ наш лист је, прије четири године, тачније 10. јуна 1982. године, објавио захтјев мјештана Брајића да се спријечи загађивање овог села које произије из асфалтне базе преузете „Партизански пут”. Уз њу је ООУР „Новоградња” Будва отворила каменолом, што је још више допринијело загађености ваздуха и тла и угрозило биљни и животињски свијет а самим тим и људско здравље. Тада су и дата обећања да ће се поставити филтери како би се спријечило загађивање средишње. Како тада, тако и данас: укинута је асфалтна база а каменолом и даље стоји а да се ништа није предузело да се заштити природна средина и здравље људи.

Узалуд су се мјештани Брајића позивали на Закон о заштити ваздуха од загађивања (Службени лист СРЦГ 14/80.), у којем, поред осталог, пише да „органи управе надлежни за издавање одобрења за локацију, изградњу, односно реконструкцију или за употребу објекта, не могу издати одобрење ако ни једну испуњени прописани услови за заштиту ваздуха од загађивања”.

Како су се о њихове захтјеве оглушавали сви који су требали да се овим проблемом позабаве, недавно је одржан збор грађана села Брајића на коме је категорички постављено да се каменолом уклони са овог подручја јер је његовим даљњим опстанком онемогућен живот у овом селу.

И Савјет Мјесне заједнице Бечићи у потпуности је подржао захтјев становника Брајића истичући да „Новоградња” Будва, која врши експлоатацију каменолома, није предузела никакве мјере да се спријечи загађивање мјеста, као што је било договорено. Савјет Мјесне заједнице истиче још и то, да се „Новоградња” није придржавала договора, по коме би, на име коришћења каменолома, на рачун Мјесне заједнице уплаћивала одређену суму новца на рачун Мјесне заједнице, од чега би се рјешавали неки комунални проблеми села (вода, путеви и друго).

Као што је познато каменолом у Брајићима отворен је силом прилика, након земљотреса 1979. године, када

је требало прићи обнови и санацији порушених стамбених и других објеката на нашем подручју. И тада се врло добро знало да ће овим Брајићима — то изузетно дивно планинско село, које има перфектан и све природне а по себи климатске услове да се развије у својеврсну ваздушну бању — бити угрожено. Но, речено је да ће каменолом остати само до завршетка санације и обнове. Међутим, како се незванично сазнаје, власник — „Новоградња” намјерава, после извршене експлоатације одређеног терена, проширити експлоатационо подручје, а у плану је и продаја погона другим власнику, на чему указује збор грађана и Савјет Мјесне заједнице Бечићи и предлажу надлежним општинским органима да то никако не дозволе, и да убудуће не дају рјешења о изградњи нових површина за потребе каменолома.

О свему овоме расправљао је на последњој сједници Извршни одбор СО и донио конкретне закључке. Постоје реални изгледи да се проблем села Брајића у најкасније вријеме повољно ријешити.

В. СТАНИШИЋ

НОВО НАСЕЉЕ У БОРЕТИМА

УСКОРО - УСЕЉЕЊЕ

ГРО „РАД” ИЗ Пријепоља, којој је прије двије године додијељено да гради 61 стан у Боретима, приводи крају радове.

Незнатно су каснили. Истина, је да су се станари требали уселити 1. јануара ове године. Станове смо засршили 1. марта. Тада су се испријечили имовинско-правни проблеми, тако да је дошло до кашњења завршетка радова на инфраструктури, вели нам управник градње Михаило Николић.

У овом новоизграђеном насељу смо били 20. августа. Саграђено је на доста неприступачном терену, па су грађевинари током кишних дана имали доста муке око доставе грађевинског материјала и другог. Од магистрале до насеља води нови асфалтни пут. Има мјеста за паркирање само петнаестак кола, што је сигурно веома мало. Неимари „Рада” су нам рекли, да ће дио који још није завршен урадити грађевинари из Будве. Остало је да се уради спољна расвјета, озелењавање око зграда. Није још био завршен ни прикључак за електричну енергију. Овај посао треба да заврши Електродистрибуција.

Како смо у насељу сазнали, блок III, имаће великих проблема и потешкоћа око канализације, уколико се прије усељења она у том дијелу поново не уради. Овај дио посла радио је приватник преко Задруге „Приморје”, који изгледа за овакав посао није стручан?

„Рад” Пријепоље, ће по обрачуну са СИЗ за изградњу Будве за овај посао у Боретима добити 240 милиона динара — по квадратном метру око 75.000 динара.

— У Будви смо много објеката изградили. Ту смо присутни петнаестак година. Увијек се трудимо, да оправдамо повјерење послодавца, па се надамо да ће тако и убудуће бити, рекао нам је Михаило Николић.

ХРОНИКА СУП-а

ПАНСИОН НА ТУЂЕ ИМЕ

РАДНИЦИ будванског СУП-а успјели су да уђу у траг опасним преварантима који су током августа олакшали касе хотела на нашој ривијери. Против њих су поднијете кривичне пријаве.

Чедо Петровски (24) из Београда у друштву са својом суграђанком, старијом малолетницом Б. Б. дошао је у хотел „Авала” 2. августа. На рецепцији хотела се пријавила само Б. Б. док је Петровски у „Авали” боравио илегално. За три дана су направили рачун у износу од 284.899 динара, а онда је Б. Б. затражила са рецепције личну карту како би наводно подигла паре са банке и измирила дуг. Петровски и његова сапутница су, међутим, одмах напустили Будву. Већ 6. августа стигли су у хотел „Маестрал” у Милочу где су поступили на исти начин. Остали су, међутим, само један дан и рачун је био мањи него у „Авали” — 30.710 динара.

— Веома брзо су откривени и лишени слободе, каже Зоран Шпадијер, начелник СУП-а. — У међувремену смо сазнали да су на исти начин олакшали касу хотела „Аргентина” у Дубровнику за око 380.000 динара.

Вера Букумира (30) из Иванграда, стално настањена у Љубљани, дошла је 4. августа, у хотел „Маестрал”. Радницима на рецепцији је рекла да треба да јој стигне другарица која ће донијети њену личну карту, коју је, наводно, заборавила код ње. Дјеловала је, кажу, врло убједљиво представљајући се као Ирена Макари из Љубљане. Направила је цех од 162.000 динара, али је убрзо ухваћена у тренуцима када се спремала да напусти хотел. Из Љубљане су сигра обавјештења да је Вера била често осуђивана због преваре.

Стиче се утисак да радници на рецепцијама хотела искупили вјерују својим гостима. Да су строго поштовали прописе никако се не би могло догодити да Вера Букумира добије смјештај без личне карте, нити да Чедо Петровски борави илегално у хотелу. Насјели су опасним преварантима, који су срећом брзо откривени. Ово би требало да послужи као поука за убудуће.

НАПАДНУТ МИЛИЦИОНЕР

Милорад Кисић (25) из Никшића, Горан Ђуровић (18) из Титограда, сезонски радници у ООУР „Хотели Бечићка плажа” и неидентификовани чувар реда (за сада) са Јадранског сајма током августа украли су из кошуље која се налазила на плажи, код хотела „Парк” 27.200 динара. Новац је припадао Новици Максимовићу (25) госту хотела „Парк” који се увече око 11.30 часова купао у мору. Пошто су извршили депарење сва тројица су се дала у бјекство према Бечићима. Одмах је алармиран СУП и почела је потрага за депарошима. Један од милитисера који је био у патроли прво је наишао на Милорада Кисића који се скривао у једном жбуну. По

што је примијетио да му се приближава Кисић је наспуно на милиционера повећом даском која му се нашла при руци и нанио му лакше повреде. Убрзо је савладан и притворен.

ПОВЈЕГАО ПОСЛИЈЕ ТУЧЕ

Ратко Кнежевић, новинар из Никшића, побјегао је у другој половини августа из Специјалне болнице „Васо Ђуковић” у Рису док за њим трагају СУП Будве и Ријеке.

Како смо обавијештени у будванском СУП на базену хотела „Авала” у Будви дошло је до туче између Кнежевића и Сава Грбовића, студента из Никшића. Било је то 17. августа наочиглед већег броја гостију. Потезале су се фласхе, било је таласе па је интервенисао СУП. На основу рјешења Општинског суда за прекршаје одређен је тродневни притвор за Кнежевића и Грбовића. Ратко Кнежевић је то искористио да оде на љекарски преглед код докторице Сузана Ковачевић у будванском Дому здравља која га је као хитан случај упутила у рисанску болницу. Отишао је у пратњи милицисера који је замолио љекаре да након узакане помоћи јаве СУП Будва може ли се Кнежевић вратити.

— Убрзо после тога из рисанске болнице су нам јавили да је Ратко Кнежевић побјегао, рекао нам је Зоран Шпадијер. — Како и зашто не знамо. За Кнежевићем, иначе трага СУП Ријеке због основне сумње да је починио кривично дјело преваре у том граду.

Припремио: С. Г.

У ХОТЕЛИМА ОД 23. АВГУСТА

НИЖЕ ЦИЈЕНЕ

Од 23. августа у хотелима на Црногорском приморју снижене су цијене за 25 до 30 одсто.

— Ово снижење важи за аранжманске госте, који ће боравити 2 или 14 дана у неком нашем хотелу, док ће за индивидуалце попуст важити од 1. септембра у просјеку за 30 одсто, рекао нам је директор „Монтенегроекспреса”, Дики Кажанегра.

Примјера ради, до 23. августа пакет аранжман од Београда до Будве и боравак у „Словенској плажи” за 14 дана стајао је 107.600 динара, а од 23. августа 92.850 динара или у Бечићима 114.520, односно 97.200 динара.

С. П.

Умро Драган Стојиљковић

У БУДВИ је изненада преминуо Драган Стојиљковић, редовни професор Факултета политичких наука из Београда. Један од ветерана нашег послеријатног новинарства и публицистике, педагог који је бројне генерације младих новинара извео на пут. Драган Стојиљковић је, захваљујући свом неуморном раду и ријетко широкој култури, оставио неизбрисив траг у нашем јавном животу. Још од првих послеријатних дана његово перо је пунило ступце у листовима „Млади борац”, „Нови средњошколац” и „Глас”. Био је један од оснивача послеријатног ИНИ-а и уредник „Комуниста” и Танјуга. Његова свестрана надареност одвела га је и у дипломатску службу, а затим је радио у Институту друштвених наука, да би свој плодан животни пут завршио као редовни професор Факултета политичких наука — на катедри за новинарство.

ПРЕНОСИМО

ЗИМСКИ ТУРИЗАМ — ВЕЛИКА ШАНСА

(ИЗ РАЗГОВОРА ДР РАТКА ВУКЧЕВИЋА СА НОВИНАРОМ „ИЛУСТРОВАНЕ ПОЛИТИКЕ“ ЈЕВРЕМОМ ДАМЈАНОВИЋЕМ)

Послије једног лета хеликоптером изнад наших најљепших природних објеката — планина, ријека и мора, новинар је повео разговор са др Ратком Вукчевићем, до недавно, директором „Монтенегротуриста“ наше највеће туристичко-угоститељске радне организације.

Какав је садашњи туристички тренутак и шта се очекује у слиједећем периоду?

— До 10. августа остварили смо милион и 290.000 ноћења у хотелима. За пет одсто више него лане...

А у приватном смјештају?

— У Црној Гори је регистровано око 140.000 кревета. Али изгледа да ми још увијек нијесмо у стању да то тачно региструјемо, па се број гостију одређује на основу потрошње хљеба, што је погрешно јер странац за ручком потроши једно пар-

другим колективима из ужег дијела Србије и Војводине. Неки нам плате по неколико мјесеци раније и то по нижој цијени јер се тако и нама више исплати. Тај новац нам добро дође као замена за скупе банкарске кредите.

Одакле су, углавном, домаћи гости?

— Највише из Србије и Македоније. У последње вријеме имамо неке аранжмане и са Словенијом. Босанаца и Херцеговаца је мало а из Хрватске су ријетки гости.

Да ли се странцима даје предност из чисто економс-

нутку на јужном и сјеверном дијелу Републике имамо око 50.000 кревета.

Колико странци дневно остварују девиза?

— По неким нашим рачуницама највише потроше у пансионату и ванпансионату 25 долара, а прошле године то је било 2 долара мање.

На чему странци највише троше?

— На храни и пићу. То је основ потрошње. Ди немамо довољно разноврсне и квалитетне робе да би потрошња била већа. Немамо специјалне врсте текстила и друге производе који се, иначе, купују за вријеме одмора. Тешко је привољети странца да узме оно што се код нас нуди кад у својој земљи, у најближој радњи има бољу робу.

„Монтенегротурист“ је моћна организација, али, ипак, у свом саставу нема све републичке центре. Зашто?

ствара се нови вид туристичке понуде, али то је врло компликовано јер мали објекти траже већи простор, а простор је веома драгоцјен.

„Словенска плажа“ је у складу са новим захтјевима у туризму. Зар не?

— Јесте. Зато и поред високе цијене тамо нема слободних мјеста. Долазе странци, али има много и наших гастарбајтера.

Зимски туризам је велика шанса. Да ли ћете прихватити више гостију слиједеће зиме?

— У току зиме туристима ће стајати на располагању око 2.000 постеља у зимским центрима и исто толико на приморју у хотелима.

Зашто на приморју не прихватите већи број?

— Трошкови гријања су велики. Догађало нам се у неким хотелима да су већи од промета. Размишљало се да се хотели који раде зими ослободе пореза на промет, да им општине дају извјесне бенефиције. Међутим није довољно урађено да би они пословали рентабилно.

Колики девизни прилив очекујете ове године?

— Шеседесет милиона долара.

Шта вам од тога остаје? — Колико нам треба за репродукцију, односно за резервне дјелове, за аутобусе, куповину робе у иностранству које нема на домаћем тржишту.

Шта ће бити ново у идущој години?

— Имаћемо богатију и разноврснију трговину, више ресторана, стаза за рекреацију, спортских терена...

Да ли странцима, због обезвјеђивања динара, јефтиније продајемо своју робу и услуге?

— Свакако. Прије пет година је он плаћао кока-колу двије марке. Толико је плаћа и сада. А њена динарска вриједност је знатно већа. Иначе, извлачимо се донекле закључивањем аранжмана за лјетовање у иностранству, а не у динарима.

Гледате ли оптимистички на перспективу нашег туризма?

— За туризам нема зиме. Али привредне тешкоће у нашој земљи одражавају се не повољно и на туризам. Он није усамљена оаза већ дијели судбину кризе у земљи.

Др Ратко Вукчевић и мр Миодраг Мирковић

че, док наш човјек може и десетак...

Које су цијене пансиона за домаће госте?

— Од 5.000 до 10.000 динара на приморју, а на сјеверу од 5.000 до 6.000 динара. Од 1. септембра цијене ће бити ниже за 30 до 40 одсто.

Сматрате ли да су подношљиве?

— Сигурно је да су у економској кризи цијене високе за велики број Југословена. Али морам рећи да су наши људи и Италијани најбољи гости. Када би Југословени долазили на море као што то чине странци, у току шест мјесеци, онда би могао да лјетује знатно већи број због ниже цијене (прије и послје главне сезоне). Међутим, већ у другој половини августа настаје осека до мањих гостију, а од септембра, када почиње школска година, готово и да их нема. Схватам да је то због дјеце али покушаји да се помјери распут није уродио плодом.

Да ли на организован начин прихватају раднике из фабрика?

— Ми имамо дугогодишње добре везе са многим радним колективима, чијим радницима обезбјеђујемо лјетовање. Такав је случај са шабачком „Зорком“ и неким

ких разлога, не само због девиза?

— Свакако, јер они долазе на море од 6. јула до 15. августа. Чак и да испуне свако мјесто у хотелу, не можемо да послужимо рентабилно. Кратак је то период. Зато је нужно да прихватимо странце, чак и да нам није су толико неопходне девизе због отплате иностраног дуга.

Шта карактерише сезону?

— Ово лјето је специфично. Тероризам и хаварија у Чернобилу утицали су да многи странци остану код куће. То нарочито важи за Американце. Али, и поред тога, ми смо на Црногорском приморју добро прошли. Боље него друга јер је посјета задовољавајућа.

Одакле су „наши“ странци?

— Највише је Њемаца, затим Британаца, Скандинаваца...

Какав је сада однос између домаћих и страних гостију?

— У хотелима је 80:20 за странце, а обрнута ситуација је у камповима и домаћој радиности.

Колико кревета има „Монтенегротурист“?

— Петнаест хиљада и 186 кревета... У камповима је 15.000 а у приватном смјештају око 22.000 У овом тре-

— У нашем саставу није су Колашин, Херцег-Нови, Рожаје и Титоград. Прошле године смо израдили студију која је показала какви би све економски ефекти били ако би све било обједињено. Наравно, да при том не буде монополистичког понашања. Дошли смо до закључка да би, поред осталог, било боље ако би један говорарао са страним партнерима, а не да свако понаособ заступа своје туристичке фирме. То је већ у економији одавно познато.

Али, до уједињења у Црној Гори, ипак, није дошло?

— Ја вјерујем да ће ускоро друштво схватити да економија мора да влада.

Да ли је сједиште „Монтенегротуриста“ у Будви за то што је Титоград изван њега?

— Па, будванска ривијера нам је најзначајнија, ту смо концентрисани, зато нам је и у овом граду сједиште.

У Црној Гори су се последице земљотреса градили велики хотели.

Да ли се попријешило?

— За један број туриста хотел је незамјенљив. У садашњем периоду, у Европи и у медитеранским земљама,

ОТВОРЕН ПРВИ „ФРИ ШОП“

ПОЛОВИНОМ августа у Старом граду, чија је обнова у пуном јеку, „Бродокомерц“ из Ријеке, отворио је прву слободну царинску продавницу за снабдијевање јахти, које све чешће упловљавају у нашу луку.

— До половине августа, упловило је близу 500 јахти, што значи да ће наша продавница добро и радити. С обзиром, да Будва има сезонски гранични прелаз, наша продавница ће радити од маја до новембра. Власници јахти, поред цигарета, пића, кафе, парфема, квалитетних јапанских и швајцарских са

това, упаљача, могу се снабдијевати и техничким материјалом. Примјера ради, у нашој продавници флаша црногорске лозе стаје 7, а „Доњ Вокера“ 12 њемачких марка, рекао нам је Петар Бошковић, шеф ове продавнице.

Како смо сазнали, ускоро ће се отворити сличне продавнице у туристичком насељу „Словенска плажа“, граду-хотелу „Свети Стефан“ и у хотелу „Палас“ у Петровцу, што ће, сигурно повећати девизни прилив.

С. П.

ИЗ СУСЈЕДНИХ КОМУНА

„ЈАДРАН“ ИЗВОЗИ У САД

ЖЕНСКИ МАНТИЛИ са знаком „Јадрана“ из Пераста, путују у САД. До краја августа на ово иначе веома пробирљиво тржиште извезено је 15.000 мантила.

Иначе, 75 одсто укупне производње Модне конфекције „Јадран“ из Пераста прелази границе. Највише се извози у двије највеће земље свијета — СССР и САД. У колективу влада право мобилно стање — ради се чак и нерадним суботама да би се поштовали иначе веома прецизно утврђени рокови испоруке.

ФЕРИБОТ „ЊЕГОШ“ — РЕКОРДЕР

Ферибот „Његош“ који је био нерентабилан на линији Бар — Вари уступљен је једној странијој компанији. Сада овај брод остварује мјесечну добит од око 50 милиона динара, тако да је постао рекордер по заради у флоти барске „Прекоокеанске пловидбе“.

САНАЦИЈА СТАРОГ ЈЕЗГРА ЦЕТИЊА

Прошлог мјесеца неимари скопског „Маврова“ почели су радове на уређењу комуналне инфраструктуре у историјском језгру Цетиња. Велики посао чија предрачунска вриједност износи преко 2 милијарде динара подразумијева између осталог, постављање бетонске касете чији ће промјер износити 2,40 а дубина 2,85 метара. У галеријама касете смјестиће се комплетна комунална инсталација: доводице цијеви, цијеви за одвод атмосферских и отпадних вода, електрични и ПТТ каблови као и водови за кабловску телевизију. Уређење саобраћајница, тротоара, скверова, расвјете и хортикултуре има за циљ враћање аутентичног изгледа урбаног језгра града.

Припремио: С. Г.

ИЗ „ЗЕТА — ФИЛМА“

НОВИ ВЈЕТРОВИ

У „ЗЕТА ФИЛМУ“ дистрибутивној и јединој филмској производној организацији у Црној Гори дувају нови вјетрови. То се посебно односи на филмску производњу, у коју се ангажују млади кадрови. Руководилац филмске производње „Зета филма“, Мато Јелушић, истиче да су управо завршени наручених осам филмова за потребе радних организација, које су урадили наши познати синеасти Здравко Велимировић, Радомир-Бајо Шарановић и Миодраг-Мики Стаменковић.

Посебна пажња, истиче наш саговорник, поклања се производњи документарних филмова. Управо ове године произведена су три остварења која су подједнаку пажњу побудила у земљи и иностранству. То су филмови „Капетан Рива“, Предрага Делибашећа „Ограђено море“, Никше Јовићевића и „Метри живота“, младог Момира Матовића.

Као посебан успјех истиче се играни филм „Добровољци“, режисера Предрага Делибашећа, којег је у Пулској арени публика необично топло поздравила. Нажалост, критика му није била наклоњена.

Јелушић наглашава да је оријентација да се младим ствараоцима дају шансе да се исказају. Поред већ запажених, из младе генерације истиче се име Владимира Перовића, који је већ урадио занимљив филм под радним насловом „Држите се, за дршке“.

Не заборављају се и синеасти старије генерације Стево Лепетић, Симо Цвјетковић и, посебно, Никша Јовићевић, који су црногорској кинематографији дали посебан допринос.

У „Зета филму“ смо дознали да се наставља рад на филму о Његошу, на коме раде Здравко Велимировић, Влатко Гилић и Предраг Голубовић. Тренутно је најинтересантији пројекат по сценарију Живка и Драгана Николића, под радним насловом — „Повратак и Киншасе“. Будући режисер овог пројекта Живко Николић истиче да ће то бити покушај филмске анализе современости.

У „Зета филму“, то говори и ова „прича“, дувају неки нови вјетрови. Важно је што се у њих укључују млади ствараоци...

Д. Новаковић

НАШ ГРАД ЈЕ ОВОГ ЛЪТА ВЕЛИКО ГРАДИЛИШТЕ

ЗА ЉЕПШЕ СЈУТРА

НАШ ГРАД је ових врелих дана љета пун туриста и — грађевинара. Док први траже спас од несносних врућина у води, други лију зној на више градилишта дуж „ривијере бисерних плажа“.

Метропола црногорског туризма је у великом градителском замаху. У току су интензивни радови на обнови и санацији споменика културе. Највише неимара окупило се у старом будванском граду гдје је у току враћање првобитног изгледа овом јединственом урбаном језру које је тешко разорио катастрофални земљотрес прије седам година.

Има извјесних кашњења јер се неимари „Интеграла“ из Суботичке нису најбоље организовали, али рачунамо да ће у љето идуће године туристи увелико улазити у стару Будву, кажу у РО „Стари град“ која брине о обнови споменика културе на подручју наше општине. — До тада ће бити обављена такозвана конструктивна санација на сва 184 објекта, биће уређене улице и тргови, тако да ће град споља бити сасвим уређен. Власници објеката ће сами извести занатске радове унутар својих домова. Иначе споља ће све бити уређено како би град добио исти изглед као прије земљотреса.

Скупштина општине Будва је на последњој сједници обавезала „Стари град“ да што прије уради концепцију коришћења приземља у старом граду, па је договорено да се распише југословенски конкурс како би се тај посао обавио што квалитетније.

У току су радови и на саницији четврте фазе градских бедема, тако да ће ускоро циновски бедеми, који окружују овај древни град, добити, такође, првобитни изглед. Ради се по систему „камен на камен“ па стога радови теку доста споро, али се, што је веома важно, изводе доста квалитетно.

Увелико теку радови и на обнови других споменика културе. Од тешких земљотресних рана лијече се здања средњовјековних манастира Градиште у Буљарици и Праквица изнад Светог Стефана.

У самој Будви машине увелико зује на великом градилишту у будванском пољу. При крају су радови на изградњи зграде средњошколског центра која ће имати и свој интернат. Посао је повјерен такође неимарима „Интеграла“ и највјероватније је да ће будвански средњошколци ускоро у — нове клупе.

Током септембра ће кључеве новоизграђених станова добити 180 породица. У великом насељу у будванском пољу са 10.000 квадратних метара стамбеног и пословног простора, налазиће се угоститељски објекти, самопослуге, занатске радње...

Насеље опремамо саобраћајницама, паркингом просторима, зеленим површинама, дјечјим игралиштима и осталим комуналним објектима кажу у „Новоградњи“ која заједно са „Интегралом“ изводи радове. — У нове станове ће се уселити махом оне породице које су без сопственог крова.

У овом дијелу града у току су радови на изградњи нових зграда ауто-мото друштва, ватрогасног дома, а ускоро почиње првобитна и нове аутобуске станице.

Будва се тако на извјестан начин сели у поље како би се простор уз обалу ослободио прије свега за туристе којима поред мора и сунца треба више тишине.

Желимо прије свега, да заштитимо од буке и галаме госте који ће боравити у хотелском комплексу „Авала — Мотрен“, на „Словенској плажи“ и у обновљеном старом граду, кажу у СО Будва.

Процјењује се да су инвестициони радови на подручју Будве тренутно „тешки“ преко четири милијарде динара.

С. Греговић

Мерсад Бербер: „Дама са шеширом“

НАСТАВЉЕНА КУЛТУРНА САРАДЊА БУДВЕ И САРАЈЕВА

ИЗЛОЖБА БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКЕ ГРАФИКЕ

У ОКВИРУ КУЛТУРНЕ сарадње Будве и Сарајева, која је зимом започета доста успјешно у главном граду БиХ, када се Будва представила са изложбама „Античка Будва“, „Савремени експресионисти свијета“ и шесторицом својих ликовних ствараоца: Анастасом Боцарићем (1864—1944), Шпиром Боцарићем (1876—1941), Марком Греговићем (1866—1941), и дјелима Стевана Лукетића, Јована Ивановића и Слободана Словинића, овог љета наставља на је сарадња са изложбама сарајевских уметника у Будви. Од 24. маја до 8. јуна у Модерној галерији је излагао један од најбољих сарајевских експресиониста Мехмед Заимовић, а 19. августа у истој галерији отворена је изложба савремене босанско-херцеговачке графике из Фонда Уметничке галерије Босне и Херцеговине, власништво Републичког завода за међународну сарадњу Босне и Херцеговине.

Љубитељи ликовног стваралаштва могли су да се упознају са графикама истакнутих уметника, који су своја знања стицали на Ликовним академијама Београда, Загреба и Љубљане, а многи од њих су данас педагози на са-

рајевској Академији ликовних уметности. Поред већ чувених и у свијету афирмисаних ликовних стваралаца, Мерсада Бербера, Емира Драгуља, Цевада Хоза, Радована Крагуља, наши љубитељи ликовних уметности могли су да се диве и графичким листовима: Борислава Алексића, Томислава Дугоњића, Радмиле Јовановић — Бапић, Рагиба Љубовца, Желимира Милдаина, Есада Муфтића, Виргилија Невјестића, Кемала Ширбековића, Халила Тиквеша, Мемнине Богданић, Мехмеда Заимовића, Сафета Зеца и Петра Валдега.

Ови уметници, каже Ибрахим Крзовић, у својим дјелима откривају став и филозофију којима хуманизирају сферу живота, што откривају митске и иконске везе из међу човјека и природе исказујући то као сфинге и мудраци симболима и знаковима. Неки пут снажним жестом

С. Паповић

ИЗЛОЖБЕ

Размишљања Драгана Мојовића

КОНФЛИКТНОСТ односа значењског и формално-естетичког у савременој ликовној уметности, налази срећно помирење у сликарству Драгана Мојовића, који се изложбом у Модерној галерији Културног центра у јулу представио црногорској ликовној публици. Припадајући генерацији сликара који се на нашој ликовној сцени појавила почетком седамдесетих година, дакле, година испуњеним контроверзним ставовима међу уметницима проблемски заснованим на проистичању традиционалних вриједности уметничког дјела, Мојовић ствара израз у коме супституише концептуалне тенденције ширења простора слике са провјереним искуством класичног схватања сликарства на линији формално-естетичког истраживања у сликарству уљем.

Посебан клавирет изложбе карактерише дослиједност у ликовном размишљању, зрелост идеје и јединствен стилски израз. Смисаона цјелина, тематски заокружена проблемом фигуративне визуализације категорије времена, затвара идејни круг изложбе, а истовремено, унутар ње, отвара особене путеве приближавања визуелног и концептуалног плана представљених дјела. Свакако да нас на један од ових отворених путева упућују занимљиве инсталације које чине саставни дио слике са смислом реалног доживљаја четврте димензије, означене релацијским односом простор-вријеме. У потреби да у човјеку асоцира иконску представу времена, Мојовић се у свом ликовном изразу одређује за прецизне, хиперреалне, илузионистичке презентације међуодноса елемената из природе — вода, трава, нијеска, камен... — у комбинацији са бројевима као прасимболима времена, са објашњењем општег, свеукупног дешавања у њему, слично поставкама у филозофији питагорејаца. Поновно визуелно проживљавање иконских вриједности, заборављених или остављених на дну сјећања, буди човјеково биће, представљајући покушај да се развије мењавањем заустави вријеме, да се кроз трептаје привидно пролазећег открије утемељено вијечно, или како то сам уметник најбоље каже: „Развремењавањем се на тај начин проширује област видљивог присуства свеукупности и показује да је презент у сваком тренутку повезан са прајединством вечности, да време не тече; да се догађа одједном, на сваком месту.“

Љуција ЈЕЛУШИЋ

ГУСЛАРИ БЕЗ
ПУБЛИКЕ

ДРУШТВО ГУСЛАРА „Вук Караџић“ из Београда, 17. августа приредило је гусларско вече у сали „Зета филма“. Никада, бар до сада, није било мање публике. Продато је свега шездесетак улазница, тако да су познати југословенски гуслари: Војислав Станишић, Славко Јекнић, Божидар Крсмановић, Милорад Ђукановић, Сава Контић, Миодраг Ђукановић и Драшко Малићан извели свој програм пред готово празном салом. Улазница за ово вече је стајала 500 динара.

С. П.

УЗ 50-ГОДИШЊИЦУ КЊИЖЕВНОГ
РАДА ЧЕДА ВУКОВИЋА

РОМАНСИРАНА БИОГРАФИЈА ПЕТРА I

— НА МАРГИНИМА РОМАНА „ПОРУКЕ“ —

ИДЕЈА ЗА РОМАНСИРАНУ БИОГРАФИЈУ Петра I Петровића „Поруке“ највероватније се код Чед Вуковића јавила у току припремања антологијског избора посланица („Фреске на камену“), које је духовни и свјетовни господар Црне Горе слао од шездесетих година осамнаестог до краја треће деценије деветнаестог вијека разним племенима и појединцима, махом са Цетиња и из манастира Стањевића — „друге резиденције црногорских владика и митрополита“.

Петар I, главни јунак овог историјског романа — несумњиво до Његоша најкрупнија фигура Црне Горе, био је по много чему веома изузетна и несвакидашња занимљива личност. Живео је преко осамдесет година — од 1747. до 1830. — а од тога четрдесет и осам био на челу „земље без земље“ у којој су се сушне, гладне и богобитне године смјењивале с кугом, похарама и пожарима. Још за живота сматрали су га за свеца (Марко Миљанов је рекао да су га посветиле муке „које су му задавали Црногорци, радећи он нареду добро, а њему народ враћајући злом“) и као живе ватре плашили се његове клетве. Када се све то има у виду, интересантно је да је његово крштено, световно, име остало непознато, да није запамљено како се звао прије него што се замонашио.

Као петнаестогодишњак (1762) пошао је с владиком Василијем у Русију да би похађао неку вјерску школу, одакле се, по Василијевој смрти, вратио у Црну Гору и постао свештеник и архимандрит. Након дванаест година, 1788. одлази други пут у Русију, али се брзо враћа због неуспјеха мисије која му је била повјерена. Насљеђује 1782. владика Саву, а двије године касније бива хиротонисан у Сремским Карловцима за архиепископа. Непосредно потом слиједи његово путовање до Петрограда, одакле га, опањканог од пустилова Софронија Југовића, по наређењу кнеза Потемкина, прогоне. Ипак, до краја живота није престајао да у свом народу гаји љубав и оданост према овој земљи. Чак је у свом тестаменту проклео свакога онога који би се нашао „да помисли одступити од покровитељства и набе на јединородну и једновјерну нашу Русију“.

Прогнаник из Русије, суочен са пустоши коју је Мехмет-паша Бушатлија оставио за собом, није успио да каже ни једну ријеч утјехе напаћеном и изгладњелом народу. Пољубио је нагорели праг манастирске авлије, извадио из торбе неколико двојека и подијелио дјечи, која су близу њега стајала, и позвао главаре на разговор. Једина корист коју су Црногорци имали од његовог путовања по Европи била је врећа кромпира коју је донио из Трста да се засади у Црној Гори.

НИЈЕ ЗНАО ЗА ПРЕДРАСУДЕ И СУЈЕВЈЕРЈА

Не само на Црногорце, већ на све људе с којима је долазио у додир, Петар I остављао је незабораван утисак. — „Видио сам га“ — забиљежио је руски путописац Броњевски — „као првосвештеника, као владарца, као генерала... и могу рећи да ми мало не личи на Петра Пустинака, који је сакупљао крстоносце. Он је једини међу архиепископима на овоме свијету који је умро у себи сакупити сва достојанства која... су тако противна архипастирском жезлу. У цркви, кад је био на пријестолу, који су за њега спремили, изгледао је као цар... У кафтану од црне кадифе, опасан богатим шалом, са лентом Александра Невског преко рамена, више је изгледао као генерал него као митрополит... Пред фронтом, на смотри, и на утврђењима, љепше је командовао него што је благосиљао... Говори италијански, француски и руски као својим... језиком“. За француског историчара Ленормана он је „сигурно један од најзначајнијих људи које је Црна Гора дала“. Наполеонов маршал Мармон, последице оштрих и драматичних преговора с Петром I, узвикнуо је: „Човјек јаког духа и врло чврстог карактера“, а Вилхелм де Сомје истиче да је Петрово „врло широко познавање ствари достојно једне шире сцене... И стасом и обликом он је најљепши човјек у цијелој земљи... Да је војник, био би, можда, други Скендербег!“ За Матона он је „принц одиста достојан свога столећа“, а за Деларџија „највећи човјек којег је родила Црна Гора“.

Петар I није знао за предрасуде и сујевјерја — у његовој библиотеци, поред црквених књига, налазили су се разни речници, граматике, књиге из историје античке Грчке, Русије и Француске, Езопове басне и Шекспирове драме, па разни уџбеници из географије, геометрије и физике.

Чедо Вуковић је у „Порукама“, значајној хроници црногорског друштва у његовим, по много чему пресудним тренуцима, бави Црном Гором као државом у настојању, која се рађала у непрестаним борбама с турским

везирима и Наполеоновим генералима, с вјековном племенском самовољом и крвном осветом — „домашим Бушатлијом“.

ЈЕДИНО СЕ ЈЕДНА СМРТ НИЈЕ СВЕЋАЛА

Без полиције, закона, уредби и апсана, обневићелима од мржње поминички је састављао руке. Настојао да се номире потре, пљенови, преузима и дерачине. У Законику од 16 чланова, изгласаном 1798. у Стањевићима, изражено је настојање Петра I да се, последице значајних побједа над Махмут-пашом Бушатлијом среди стање у Црној Гори. Пет година касније, на Цетињу је донијет „Закон общи црногорски и брдски“ од 33 члана, којим је, између осталог, предвиђено да свако треба да прими осуду за своју самосилност, да осудбина буде пет, а глоба десет пута већа од онога што је украдено и да се једино једна смрт није свећала — „ко сврху туђе жене погине, сам је погинуо“.

Петар I носио се низ година с разним ухидама, пустиловима и људима сумњивог морала, који су, ради својих рачуна или по задацима Русије, Аустрије и Француске, озбиљно угрожавали јединство народа. Бокељски авантуристи Божо Каменаровић и Никола Марковић покушавају су да врбују Црногорце за аустријску војску, а гроф Димитрије Вујић за француску да би затим претендовао на црногорски престо под окриљем Русије или Порте!

Запостављан од Русије, угрожаван од Аустрије, а настојећи да по сваку цијену сачува независност своје земље, Петар I је са својим секретаром, опатом Франом Долчијем, ступио у контакт с Французима, што је забрињило руски двор. Цар Александар I издао је налог за хапшење црногорског митрополита и његово довођење пред суд у Петроград. Генерал Марко Ивелић добио је упутство за извршење тог задатка. Надајући се да ће постати господар Црне Горе, Ивелић је с архимандритом Стефаном Вучетићем, који је очекивао да ће постати владика, крајем децембра 1803. кренуо у Црну Гору.

СМРТ ОПАТА ДОЛЧИЈА

Пошто је пропала мисија и ова два пустилова, цар Александар I одлучује да у Котору отвори руски конзулат и конзулу Мазуревском ставља у задатак да докаже како оптужбе из Петрограда нису биле неосноване. Овај бира другу жртву — опата Долчија, кога оптужује као издајника и француског шпијуна.

Очајан а немоћан, раздиран дилемама и искушењима, Владика се склонио на Скадарско језеро, остављајући свога секретара на милост и немилост бескрупулозног царског чиновнику. Суд се састао 17. октобра 1804. у Стањевићима. У његовом раду учествовало је седам главара и четрдесет неписмених сељака, а пресуда је већ унапријед била донешена: Франо Долчи осуђен је на смрт, с тим да се сачека наредба руског двора за њено извршење. Убијењен у Долчијеву невиност, Петар I је написао цару молбу за помиловање. Али, све је било узалуд: након шест мјесеци Долчи је умро у тамници. О његовој смрти кружиле су разне приче. По једној — био је отрован, по другој — задављен, по трећој — жив зазидан, а по четвртој — сам се објесио. Међутим, податак да је уз Владика остао пуних двадесет година и да није својевремено прихватио понуду шефа петроградске полиције да за двије хлијаве рубаља и службу у руској престоници оптужи Петра I као варалицу, који је постао архиепископ без дозволе руског Синода, говори о његовој вјерности Црној Гори.

Сликајући врло рељефно прошлост Црне Горе, која је била пространа само за глад и гладовање, у којој се глад на глад надовезивала, а њени становници, последице похара, враћали на још топла пепелишта да ко зна по који пут поново пропире ватру на утуљеним огњиштима, Чедо Вуковић је овим изузетно успјешним романом открио читаоцима још једну, најзначајнију страницу црногорске историје, врлине и мане њихових становника, који су водили крваве борбе и, под руководством Петра I, извојевали значајне побједе не само против агарјана, него, и ништа мање судбоносне, против зла домаћег — вјековних међусобних трзавица, трвња и размирица.

Са те монументалне фреске зрачи горостасношћу и љепотом лик Петра I.

(У наредном броју: „Свијет је судилиште“)

Милосав ЈАЛИЋ

СПОМЕНИК СОЛИДАРНОСТИ

ОЗБИЉНИ су изгледи да ће стари будвански град бити отворен прије почетка идуде туристичке сезоне. Но, много важније од чисто туристичких, за то постоје историјски, културни и животи разлози, мада се овдје, као и другдје на приморју, противцање времена мјери, углавном, туристичким сезонама. А да ће стари будвански град, који се упорношћу времена, одолијевајући разним недаћама, па, ево, и земљотресима, одржао све до данас, поново у скорој будућности заблистати још љепшим сјајем, казује оно што је већ урађено на његовој обнови и ревитализацији. Поштује се и утврђена динамика обнове културно-историјских споменика који се налазе изван градских бедема, на више пунктова општине.

Оно што је досад урађено прима се без резерве као увјерење да ће овај гигантски културно-историјски и грађански подухват бити успјешно приведен крају. Лако се већ увјерити да ће стара —

нова Будва бити и љепша и стаменија, а са становништва функционалности много атрактивнија и „употребљивија“ од оне коју је стихија 1979. бацила на кољена.

У обнови старих градова, чији бедеми и уске улице не допуштају већу употребу механизације и савремених метода праћења, прибјегава се, најчешће, старом немарском (мануелном) начину, што веома успорава радове. Овдје се мора камен по камен на бедемима и на каменним фасадама кућа, ручно. И да све буде теже, неимара вичних камену је веома мало, а ни на школама се тај вид занатства не изучава. Изучава се, дакако, бетон, жељезо, цигла, а сви стари градови на Црногорском приморју: Будва, Улцињ, Бар, Котор и Херцег-Нови су од камена.

Но, и при таквом стању ствари, на обнови старог градаког језгра у Будви постигнуто је много. Већ су окончани радови прве и друге фазе на обнови градских

бедема у дужини од 520 метара, а у току су радови на трећој, по изгледа и најтежој „партији“ од 150 метара. Ријеч је о оном дијелу бедема уз плажу испред хотела „Авала“. Посао је обавила београдска „Геосонда“ чијим је радницима пошло за руком и да распуклу полу-кружну кулу код улазних врата врате у првобитни положај. Занимљиво је да је на пословима двије помену-те фазе (вриједност око 250 милиона) постигнута уштеда од око 10 одсто од предрачунарске вриједности. Радове на комуналној инфраструктури, потпуно новој, вриједне 260 милиона, извела је су ботичка радна организација „Интеграл“, постигавши тако же одређене уштеде. Ова радна организација успјешно је обавила и послове на изградњи три трафостанице у вриједности од 430 милиона динара.

Оно што је већ урађено на санацији бедема, најављује скору повратак старог сјаја овом граду.

Требало је много умијећа да се из срушеног старог града издвоји оно што је „преживјело“ катастрофу — сваки плочник, зид, улицица, бильба. Приступило се тзв. комбинованој варијанти обнове, према којој се друштвени објекти обнављају у цијелини, а на приватним се изводи конструктивна санација, која подразумева све армирано битонске радове, враћање зидова у првобитно стање, фасадерске радове, кровове и комплетну спољну столарију, на списку се нашло 185 објеката којима „припада“ оваква обнова. Тај посао је повјерен „Интегралу“, предрачунска вриједност му је 180 старих милијарди (или свака зграда — милијарда). Радови су отпочели септембра прошле године, а предвиђени рок завршетка је 13 мјесеци. Но, сви су изгледи да то обећање неће бити до краја испуњено. Рецимо и то да у овом дијелу обнове учествују и средства грађана, бивших становника старог будванског града, и да она износе око 50 старих милијарди.

Подсјетимо да се, према концепцији обнове, у приземљу обнове Будве више неће становати, већ да ће

она бити претворена у пословни простор. Но, како обнова сваке куће представља по себи задатак и обавезу да се сачува њен првобитни изглед, то су у току радова искрсле многе недаће. Рецимо само да су извојачи и до шест пута скупље наплатили изразу и уграђивање нових каменних украсних елемената на зградама него што је било уговорено уграђивање старих, сачуваних. У ред најсложенијих радова, свакако спада санација цркава у старом граду и то: Св. Тројице, Св. Марије, Св. Саве и Св. Ивана са звоником. Радови на три прве цркве су завршени, а на четвртој су у току.

Предстоји, надаље, санација Цитаделе, као најзначајнијег пункта у старом граду, пункта са најбољим визурама и другим вриједностима, па ће стога остати отворена за најширу публику. Исто тако, видиковац са приступним степеништем и платом биће враћен у првобитно стање, док ће у кули са западне стране Цитаделе бити стална поставка изложбе о старом граду и обнови послије земљотреса.

Данило ЕРАКОВИЋ

ФУДБАЛ

ПОЧЕЛО
ПРВЕНСТВО

ЛУЧЕ ЈЕ ПОЧЕЛО првенство у Црногорској фудбалској лиги. Послије ригорозних мјера Фудбалског савеза Црне Горе (из лиге су искључени Зета и Задар, па ће се ове сезоне надметати само 14 лигаша) очекује се да овогодишње првенство буде далеко регуларније од прошлог.

— Када смо ми указивали на нерегуларност, нисмо добили подршку Фудбалског савеза, каже Мићо Вујовић, из екипе Будве. — Но очи се нису могле стално затварати пред намјештаљкама па су услједиле мјере које ће, надам се помоћи у сређивању стања у црногорском фудбалу. Очекујем квалитетније и занимљивије утакмице, без намјештања резултата, очекујем праву борбу на зеленом пољу. У случају да се поново исте грешке као лани предложио бих још ригорозније казне. Требало би „прочешљати“ и судијску организацију.

У недавној анкети спортске редакције листа „Побједа“ тренери фудбалских екипа из наше републике највише шанси за освајање првог мјеста дали су екипи Игала, која је већ неколико година игра веома добро.

У првом колу су се састали: Будва — Игала, Титекс — Рибница, Графичар — Текстилар, Јединство — Ловћен, Арсенал — Титоград, Ибар — Морнар и Искра — Горштак.

С. Гр.

БОКС

ПОБЈЕДЕ
ФАХМИЈА И
ПЕРКИНА

На недавно одржаној ревији бокса у Никшићу, која, традиционално окупла најбоље црногорске такмичаре, наши боксери: Хусен Фехми у мува категорији и Зоран Перкин у средњој у финалу су победили боксера цетињског „Ловћена“, Поповића, односно Пејаковића. Радоје Ђуровић у лакој категорији изгубио је меч, такође у финалу, од Ђукановића из екипе цетињског „Ловћена“.

— Ревиија у Никшићу била је квалитетна, а наши боксери су доказали своју вриједност. Нијесмо више аутсајдери, јер се увијек враћамо са неким трофејом, рекао нам је тренер БК „Будва“, Павле Бучај.

С. П.

ВАТЕРПОЛО

БУДВА ЗАДРЖАЛА
СТАТУС

ТАКМИЧЕЊЕ у другој ватерполо лиги — прупа Југ је завршено. Према предвиђањима екипа Корчуланског пливачког клуба заслужено је освојила прво мјесто.

Екипа Будве, која је првенство дочекала неспремно и у почетку „наређала“ неколико пораза, тргла се када је требало. У финалу су играли много зрелије, рационалније и што је најважније ефикасније него на почетку и то се исплатило — Будва је задржала друголигашки статус.

Г.

ЗАШТО ТАКО?

ПОЗНАТИ тениски играчи Црне Горе, Бољевић из Титограда и Милошевић из Цетиња, који су закаснили на почетак ово годишњег отвореног првенства Будве у тенису, непристојно су се понашали.

— Причуђени смо, да против ове двојице тенисера поднесемо дисциплинску пријаву Тениском савезу Црне Горе, јер су нам у прва два дана реметили ток првенства, рекли су нам у Тениском клубу „Будва“.

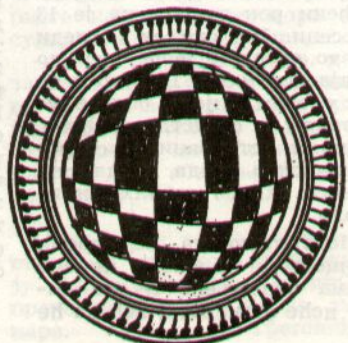
С. П.

ОТВОРЕНО ПРВЕНСТВО
БУДВЕ У ТЕНИСУ
НЕМЧЕВИЋ - ПРВИ

НА ИЗВАНРЕДНИМ теренима Туристичког насеља „Словенска плажа“, 16, 17. и 18. августа одржано је отворено првенство Будве у тенису, на коме је учествовало преко 30 тенисера из наше земље, СР Немачке, Италије и Енглеске.

У полуфиналним борбама су се састали Немчевић (Херцег-Нови) — Бурзановић (Титоград) и Дапчевић (Бар) — Чучка (Будва). Немчевић је у два сета победио Бурзановића (7:5 и 6:4) а Дапчевић Чучку 6:2 и 6:4. У финалу Немчевић је послије доста тешке борбе савладао Дапчевића у два сета 6:3, 6:3, тако је њему припао велики пехар, који му је уручио др Тадија Николић, агилни члан Тениског клуба „Будва“.

С. П.

Екипа „Будве“

ИЗБОРНА СКУПШТИНА ОФК „БУДВА“

Изабрано ново руководство

ФУДБАЛСКИ радници у нашем граду свој посао не обављају ваљано. Појединци изгледа желе да се угурају у управу клуба, а од њих нема никакве користи. Они којима је фудбал велика љубав труде се да нешто ураде. У тим настојањима су тријешили или су каснили тако да заједнички учинак не заслужује већу пажњу.

Такав однос према овом спорту је имао и последица. Најстарији спортски колектив „Могрен“ већ двије године не постоји. Олако су

занемарени име и резултати овог узорног спортског колектива. Умјесто „Могрена“ форминара је ОФК „Будва“. Када смо помислили да ће се кренути узлазном путањом, фудбалски радници су поново затајили.

Петнаест дана прије почетка првенства припремана је изборна скупштина ОФК „Будва“. Наводно су делегати уредно позвани. Скупштина се ипак одржала након трећег позива. За овај скуп представници штампе нијесу обавијштени: замјерило им

се што су јавност обавијестили о овим пропустима и једногодишњем нераду појединих чланова управе. Успјели смо да сазнамо да је изабрано ново Председништво од једанаест чланова и да је за председника клуба изабран директор ООУР „Јадран“ Чедо Шпадијер.

У сљедећем броју читаоце ћемо обавијестити која су то освјежења у управи, стручном штабу и играчком кадру као и ко је све напустио редове овог клуба.

С. Гленца

ОДБОЈКА

ТУРНИР „БУДВА 86“

НА ТЕРЕНИМА Хотелског комплекса „Бечићка плажа“ од 3. до 7. септембра одржаће се традиционални турнир „Дани одбојке“. На овој спортској манифестацији учествују: Црвена звезда — Београд, Вардар — Скопље, Краинаметал — Бихаћ, чланови прве савезне лиге, Колубара — Лазаревац, Будућност — Титоград, Авала, чланови друге савезне лиге. Такмичење ће се одржати по систему „свако са сваком“. Дјелиоци правде су савезни судије, Аћимовић — Београд, Илић — Приштина, Сокић — Пожаревац, Василески — Скопље. Најбољим екипама и појединцима, организатор је припремио вриједне награде. Побједничкој екипи — пехар дар Скупштине општине, другопласираној екипи, пехар дар ООУР-а „Хотели бечићка плажа“, трећепласираној екипи, пехар дар ООУР-а „Авала“. Најбољи одбојкаш, најбољи техничар и најмлађи учесник добиће вазне — дарове Туристичког савеза, СОФК-а и ОК ССО — Будва.

Вриједни ентузијастички одбојкашки клуб „Авала“ раде без предаху. Веома успјешно су се организовали за учешће на квалификацијама за попуњавање друге савезне лиге, затим су освјежили редове у стручном и играчком кадру. Симпатизери будванског тима ће по први пут имати прилике да на дјелу виде, кормилара Драгана Дробњака, затим браћу Младеновић, дугогодишње првотимце Вардара из Скопља и друге.

У гостујућим екипама налази се неколико бивших и садашњих репрезентативаца Југославије као и неколико младих и перспективних играча па је то гаранција да ће гледаоци уживати у атрактивним потезима и доброј игри.

С. Гленца

ФРАНОВИЋ
НА ПРВЕНСТВУ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

Наш суграђанин Слобо Франовић учествовао је на првенству Југославије у подводном лову. Ово такмичење је одржано у Цавтату, а затим настављено на Цресу. Право учешћа стекло је петнаест првопласираних са прошлогодишњег првенства.

Франовић нам је рекао:

— На овом веома интересантном такмичењу уз петнаест првопласираних са прошлогодишњег првенства учествовала су по два представника република и покрајина.

Франовић је прије три године забиљежио веома лијеп успјех — у изузетно јакој конкуренцији заузео је четврто мјесто.

С. Гл.